

Denevérfaunisztikai kutatások a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban, különös tekintettel a Soproni-hegység és a Hanság területeire

Szatyor Miklós

7623 Pécs, Mártírok u. 44

Abstract

Survey of the bat fauna in the Sopron-Hill and Hanság (Fertő-Hanság National Park)

A total of 16 bat species has been recorded in the NP together with those 10 species that have been discovered in the recent survey.

In the Sopron-Hill buildings, caves and mine-corridors were surveyed. In the city of Sopron the bat fauna was studied by catching the animals in nets.

In the Hanság the fauna of forests was studied by catching the bats in nets. Some interesting species, such as *Barbastella barbastellus*, *Pipistrellus nathusii*, *Myotis mystacinus*, *Myotis brandti*, have been also observed.

Bevezető

A Fertő-Hanság Nemzeti Park két területén, a Soproni-hegységben és a Hanságban végeztem faunisztikai kutatásaimat 1993 és 1996 között. A terület, mint ahogy egész Nyugat-Dunántúl, szinte teljesen ismeretlen volt a denevérfaunáját illetőleg. A vizsgálatok megindítását indokolta az is, hogy egy Nemzeti Park területeiről van szó, továbbá a különböző adottságait tekintve is különlegesnek számít ez a vidék

Geomorfológiailag érdekes az alföld és hegyvidék találkozási, hidrológiai szempontból különleges a Fertő-tó, a hansági vizes, mocsaras területek jelenléte és a Duna közelsége. A különleges domborzat és elhelyezkedés folytán számos éghajlati hatás érvényesül a területen. Nyugatról az alpi, illetve szubatlanti, észak felől boreális hatás érvényesül. A Kisalföld, így a Hanság területeire főként a kontinentális hatás érvényesül. A domborzati, hidrológiai és éghajlati tényezők sokszínűségének megfelelően mind flóráját, mind faunáját tekintve igen gazdag és diverz a vizsgált terület. Mindezek figyelembe vételével a Dunántúl denevérfaunisztikai felméréséhez kapcsolódva kezdtem meg vizsgálataimat.

A terület kutatásának irodalmi áttekintése

A vizsgált területről már a múlt század végéről származnak adatok Méhely Lajos által, majd Vásárhelyi István, Szabó István és Dobrosi Dénes végzett a területen kutatásokat. Alkalmi adatok származnak Bihari Zoltántól, Gombkötő Pétertől, Dombi Imrétől és Kárpáti Lászlótól is. A terület épületlakó denevérfaunáját több éve Papp Károly kutatja jelentős eredményeket elérve.

Az előzetesen előkerült fajok, összesen hat, a következők: *Eptesicus serotinus*, *Myotis daubentoni*, *Nyctalus noctula*, *Plecotus auritus*, *Pipistrellus pipis-trellus*, *Vespertilio murinus*.

Az újabb kutatások eredményei

Faunisztikai célú vizsgálataimat 1993-tól kezdve végzem, alkalom szerűen, illetve táborok formájában, téli és nyári időszakban. Elsősorban odúlakó fajok felmérését végeztem, de néhány épület is átvizsgálásra került, elsősorban Sopronban és közvetlen környékén. A faunisztikai vizsgálatok több alkalommal meglepő eredményekkel szolgáltak a nem várt fajok előkerülésével. A következőkben a fajok előkerülésének részletes ismertetése látható.

Rhinolophus hipposideros (Bechstein, 1800)

Első megfigyelések Dobrositól származnak, majd 1993, 1994, és 1995-években több helyen megtaláltam a faj néhány egyedét. 1993 őszén és telén is sikerült megfigyelni a soproni Taródi-vár egyik szobájában és pincéjében is 7 illetve 8 példányt. Ugyanebben az évben a szárhalmi Zsivány-barlangban telet 4 egyed. Szintén telető állatokat találtam Brennbergbányán az egyik felhagyott bányavágatban. Az 1995-ös Soproni Denevérfaunisztikai Tábor során a hidegvízvölgyi vadászház padlásán észleltem egy magányos hím állatot. Mindezek eredményeképpen a kis patkósdenevér összesen 4 helyről került elő a vizsgált területen. Védelmére fokozott figyelmet kell fordítani, mert mind a Zsivány-barlangot, mind a felhagyott bányavágatokat folyamatosan látogatják, ami nem csak a denevérek nyugalomát és épségét veszélyezteti, de balesetveszélyes is.

Myotis myotis (Borkhausen, 1797)

Sopronból említi Dobrosi, majd 1993-ban a Zsivány-barlangban és 1995-ben az Erdészeti és Faipari Egyetem (EFE) botanikus kertjében is előkerült a faj. A Hanság faunisztikai kutatása során 1996-ban a Lébény község területéről a védelemre javasolt Öregerdőből került elő több alkalommal. Épületek átvizsgálásakor is találtam közönséges denevéreket, bár itt pontosabb a nagy-Myotis jelzót használni, a távolról lehetetlen elkülönítés miatt. Sopronban a Keresztelő Szent János kápolna padlásán 200 pd. nagy Myotis volt. Ágfalván az evangélikus templom padlásán 4 példány valószínűleg csak átmeneti jelleggel tartózkodott. Sopron-Bánfalva Magyar Máltai Szeretetszolgálat épületének és a szomszédos római katolikus templom padlásán kb. 4-500 nagy Myotis tartózkodik rendszeresen. A kolónia alatt nagy mennyiségű guanó volt felhalmozva. A padlásokon található kolóniák védelmére ajánlott odafigyelni.

Myotis blythi (Tomes, 1857)

Az irodalmi adatok nem említik a faj előfordulását, 1995-ben Sopronból előkerült több egyede is az EFE botanikus kertjében történt hálózás során.

Myotis daubentoni (Kuhl, 1819)

Először Méhely említi a faj előfordulását 1899-ből, a Sopron melletti Tómalomról. Az újabb kutatások során Sopron belterületéről is előkerült a vízi denevér. A Hanságban hálózások során és detektoros megfigyeléssel is bizonyítva lett a faj előfordulása. Az utóbbi területen

közönséges fajnak mondható a számára kedvező vizes élőhelyek jelentős száma miatt.

Myotis mystacinus (Kuhl, 1819)

Első előfordulása a területről a Hanságban volt 1996-ban, amikor a györsövényházi ligeterdőben fogtunk egy hím példányt.

Myotis brandti (Eversmann 1845)

Szintén a Hanságból került elő először a faj, mely hazánkban nem túl gyakori, így különös jelentőséggel bír előfordulása. Összesen három példányt fogtunk a lébényi Öregerdőben.

Myotis emarginatus (Geoffroy 1806)

A fokozottan védett denevérfaj előfordulása is jelentős a területen. 1995-ben Sopron belterületéről került elő első ízben több példány, öreg nőstényekről lévén szó, feltételezhető egy közeli kölykező kolónia is.

Myotis nattereri (Kuhl, 1818)

Dobrosi említi először a faj előfordulását, majd Sopronban az EFE botanikus kertjében fogtunk több példányt 1995-ben. Főként hegyvidéki faj, így feltehetőleg a Soproni-hegységben sem ritka.

Eptesicus serotinus (Schreber, 1774)

Először Vásárhelyi említi Brennbergbányáról a fajt. Kutatásaim során a Hanságból és a Soproni területekről is előkerült a kései denevér. A fertőrákosi kastély padlásán kb. 200 példányból álló kolóniát találtam, de az EFE botanikus kertjében is fogtunk több egyedét. A Hanságban sem ritka, szinte minden hálózás során és detektoros megfigyelés alkalmával előkerült. Az egész országhoz hasonlóan a vizsgált területen is a legközönségesebb fajnak tekinthető.

Nyctalus noctula (Schreber, 1774)

Szintén Brennbergbányáról írta le először Vásárhelyi, majd Szabó, parazitológiai vizsgálataiban említi a fajt a területről. Sopronban 1995-ben több alkalommal is előkerült, a Hanságban csak detektoros észleléseink voltak. Feltehetőleg közönséges faj a területen.

Pipistrellus pipistrellus (Schreber, 1774)

Első említése a fajnak 1899-ből származik Méhely által, a Sopron melletti Tómalomról. Sopron területén több helyen is fogtuk 1995 és 1996 években. A Hanságban vizes élőhelyek környékén detektoros megfigyelésekkel rendelkezünk.

Pipistrellus nathusii (Keyserling et Blasius, 1839)

Az újabb kutatások során előkerült faj, Sopronból az EFE botanikus kertjéből van adatunk és a Hanságban is sikerült befogni egy példányát a fajnak a lébényi Öregerdőben.

Pipistrellus kuhli (Kuhl, 1819)

A fehérszélű denevér előfordulása igen jelentős, ugyanis ez volt az 5. hazai bizonyított megkerülése, sőt jelenleg a legészakibb előfordulása Európában. Az öreg him állat feltehetőleg kóborlása során jutott ilyen messzire.

Plecotus austriacus (Fischer, 1829)

A vizsgált terület leggyakoribb fajai közé tartozik, mindenhol jelentős számban megtalálható. A soproni és a hansági hálózások alkalmával szinte minden alkalommal előkerült több példánya. Fehértó községben a templompadláson rendszeresen megtalálható egy kisebb kolóniája. Védelmi problémák a fajjal kapcsolatban nem merülnek fel. A Nemzeti Park területén jelentős mennyiségű erdő terület jó élőhelyül szolgál.

Barbastella barbastellus (Schreber, 1774)

Csak a Hanságból került elő egy példánya, a györsövényházi ligeterdőben. Fokozottan védett faj, így előfordulása különös jelentőséggel bír.

Vespertilio murinus (Linnaeus, 1758)

A területről kizárólag irodalmi adatok alapján ismerjük, 1939-ből ismert egy brennbergbányai előfordulása Vásárhelyi által.

Összefoglalás

A múlt század végétől napjainkig a területről 16 denevérfaj jelenlétét sikerült kimutatni, ez a hazánkban előforduló fajok 61%-a. Az irodalmi adatok alapján, a kutatások megkezdése előtt 6 faj volt ismeretes. 1993 és 1996 között a vizsgált területről további 10 faj került leírásra.

A jövőben folytatni kívánt munka során pedig további fajok előkerülése várható. A Fertő-Hanság Nemzeti Park általam vizsgált területei igen sokszínűek, rajta több, különböző típusú élőhely található, ebből következően a fellelhető fajok is hasonló diverzitást mutatnak. Nemzeti Parkról lévén szó, az élőhelyek és a denevérek védelme sem jelent különös problémát, ám mindenképp komoly odafigyelésre és együttműködésre van szükség. Itt elsősorban a kevés számú földalatti élőhelyre, tehát konkrétan a Zsivány-barlangra és a brennbergbányai felhagyott váratokra gondolok; különösen fontos a hatékony védelem megszervezése, ugyanis a közelben nincsenek hasonló földalatti élőhelyek denevérek számára. Sem a Hanság sem a Soproni-hegység esetében nem merülnek fel problémák az erdei odúlakó fajokkal kapcsolatban. Az épületlakó kolóniák védelmét rendszeres odafigyeléssel megoldhatjuk, amiben szintén szükség lenne a Nemzeti Park segítségére.

Köszönetnyilvánítás

A soproni területeken folytatott kutatások során nagy segítséget kaptam Simon Györgytől, Papp Károlytól és Molnár Balázstól.

A Hanság kutatása során anyagi segítséget nyújtott a Magyar Denevérvédelmi Alapítvány és a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány, Továbbá külön köszönet illeti a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságát és Fülöp Tibort, hogy lehetővé tették a területen való kutatást. A továbbiakban is számítok együttműködésükre.